

Raadsinformatiebrief

Van	Burgemeester en Wethouder/Burgemeester	Zaak nr.	722913
Aan	Gemeenteraad	RIB nr.	2021 - 9
Portefeuillehouder	G. Kuipers	Datum	2 februari 2021
Informatie bij	C. Vroom	Tel. nr.	(035) 629 2951

Onderwerp

Theaterprogrammering

Kernboodschap

Het college heeft vandaag (19 januari 2021) besloten de aanbevelingen van het eindrapport Verkenning naar theatermogelijkheden in Hilversum (30.11.2020) van de extern adviseur theater mee te nemen in de herijking van het cultuurbeleid in 2021. In dit rapport wordt een keuze tussen drie varianten voorgelegd:

1. een voor 20 kleine zaal voorstellingen (kosten 80.000 euro p.j.);
2. een uitgebreider met 20 kleine zaal en 15 grote zaal voorstellingen (150.000 euro p.j.);
3. de derde variant is: geen subsidie verlenen.

Met dit besluit kiest het college nu om (voorshands) geen subsidie te verlenen voor theaterprogrammering omdat het opstarten van een nieuw theaterinitiatief tijdens de Coronaperiode risicovol is, er momenteel geen financiële dekking voor is en tenslotte omdat er beter - na een nog op te stellen evaluatie van het cultuurbeleid - een integrale afweging kan plaatsvinden bij het ontwikkelen van het cultuurbeleid 2022-2026.

Aanleiding

De periode van gesubsidieerde theaterprogrammering in Gooiland werd afgesloten in 2019 met de constatering dat deze periode niet tot de gewenste resultaten heeft geleid. Op basis daarvan heeft het college in overleg met Gooiland besloten het theater nog één afbouwjaar(theaterseizoen 2019/2020) te subsidiëren en tegelijkertijd te laten onderzoeken of een andere (organisatie)vorm van theaterprogrammering wel mogelijk is.

Dit onderzoek kon leiden tot (een subsidie voor) theaterprogrammering in Hilversum. Het resultaat is in een eindrapport Verkenning naar theater mogelijkheden in Hilversum (Sloesen, 30.11.2020) beschreven, waarin drie varianten nader worden toegelicht:

1. Variant van € 80.000 euro per jaar met een theaterprogrammering van een twintigtal professionele kleine zaal voorstellingen in heel de stad (profiel: jong talent) in de locaties: kleine podia, inclusief kleine zaal Gooiland;
2. Variant van €150.000 euro per jaar met een basisprogrammering van 15 grote zaalvoorstellingen en een 20 kleine zaalvoorstellingen in de locatie Theater Gooiland;
3. Variant geen subsidie meer verstrekken.

Voor dit onderzoek heeft de extern adviseur met alle stakeholders in Hilversum en regio gesproken (theaters, culturele instellingen e.d.). De inhoudelijke toelichting en financiële kaders van de drie varianten zijn opgenomen in het eindrapport van de extern theater adviseur Sloesen: Verkenning naar theatermogelijkheden in Hilversum (zie bijlage).

Vervolgtraject

Met deze brief hebben wij u geïnformeerd over de afronding van het onderzoek naar subsidiëren van theaterprogrammaring in een nieuwe (organisatie)vorm.

De vraag of theater als discipline een versterking kan betekenen in het culturele profiel van Hilversum, wordt meegenomen in de evaluatie en herijking van cultuurbeleid, die in 2021 plaatsvindt. Over dit proces wordt de raad nader geïnformeerd.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n):

1. Rapport Verkenning naar theatermogelijkheden in Hilversum, dhr. Sloesen, 30 november 2020;
2. Collegebesluit Theaterprogrammering, d.d. 19 januari 2021.

Deze raadsinformatiebrief is digitaal beschikbaar op [internet](#) onder “Vergaderstukken”, B&W-vergadering van 19 januari 2021.

B&W besluit

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
Gelet op het voorstel "Theaterprogrammering" met kenmerk 722913,

besluiten:

1. Op basis van de Verkenning naar theatermogelijkheden in Hilversum, waarin drie varianten worden voorgelegd, besluiten om (voorshands) geen subsidie voor theaterprogrammering te verstrekken.
2. Besluiten om de Verkenning naar theatermogelijkheden in Hilversum mee te laten nemen in de evaluatie cultuurbeleid 2015-2020 en de ontwikkeling van nieuw cultuurbeleid 2022-2026.
3. De Raad nader te informeren over dit besluit middels een RIB.

Hilversum, 19 januari 2021
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Theaterprogrammering

Een verkenning naar theater mogelijkheden
in
Hilversum

- I. Samenvatting
- II. Opzet onderzoek
- III. Wat er aan vooraf ging
- IV. Subsidiering van podia
- V. Inzicht in de financiële theater afspraken
- VI. Mogelijke varianten

I. Samenvatting

Deze verkenning kan gezien worden als een kwalitatief onderzoek onder meerdere partijen in Hilversum met als doel het opstellen van een prototype/nieuwe organisatievorm ten behoeve van theaterprogrammering in Hilversum, dat een seizoen kan draaien (programmering seizoen 2021/2022), waarna het model geëvalueerd/bijgesteld kan worden. In deze verkenning zijn taken en verantwoordelijkheden duidelijk belegd bij een of meer culturele organisaties in Hilversum of een onafhankelijke stichting of een andere organisatievorm.

In deze verkenning wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- Opzet onderzoek
- Wat er aan vooraf ging
- Subsidiering van podia
- Inzicht in de financiële theater afspraken
- Mogelijke varianten
- Financiële onderbouwingen

Op basis van het verkregen inzicht kan door het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hilversum een keuze gemaakt worden uit drie varianten:

- Variant van € 80.000 euro per jaar met voorstellingen in heel de stad
- Variant van €150.000 euro per jaar met voorstellingen in Theater Gooiland
- Variant geen subsidie meer verstrekken

De eerste twee varianten zijn beschreven in de hoofdstukken die gaan over

- Mogelijke varianten en de
- Financiële onderbouwingen.

Als conclusie kan getrokken worden dat beide varianten mogelijk zijn binnen Hilversum, maar beide op een andere manier. Het is aan het College om richting te kiezen, waarna een variant verder uitgewerkt kan worden.

II. Opzet onderzoek

Ten aanzien van theaterprogrammering in Hilversum is op 26 september 2019 het besluit genomen tot het uitvoeren van een onderzoek naar een nieuwe vorm van theaterprogrammering in Hilversum per theaterseizoen 2020/2021, waarbij o.a. Theater Gooiland als locatie in beeld is (niet als organiserende/programmerende partij).

Naar aanleiding van de voorgeschiedenis, met o.a. een driejarig convenant met Gooiland, meerdere adviezen van de Cultuurraad en een benchmark/onderzoek uitgevoerd door BMC (zie bijlagen), heeft de gemeente besloten om seizoen 2019/2020 te gebruiken om te bezien of een alternatieve (organisatie)vorm van theaterprogrammering mogelijk is voor seizoen 2021/2022.

Tevens werd besloten om €80.000 beschikbaar te stellen, ten laste van de cultuurbegroting 2020 (onder voorbehoud van b met als doel een theaterprogrammering te laten verzorgen in Hilversum (Besluit dd. 26/09/2019, PHO EZ/Cultuur/Regio).

De uitgangspunten voor het onderzoek naar een nieuwe organisatievorm voor (culturele) theaterprogrammering in Hilversum zijn in beginsel een beschikbaar budget van €80.000 euro per jaar en een streefaantal van 20 voorstellingen (met een cultureel profiel, deels in samenwerking met amateurkunstverenigingen).

In september 2020 is de vraag gesteld of er ook een ondergrens aan te geven is waarvoor een basisprogrammering gerealiseerd kan worden en daar een scenario voor in kaart brengen? Op basis van kennis en ervaring ben ik met die vraag aan de slag gegaan en dat leidt tot een minimaal benodigd bedrag van €150.000 euro per jaar en dat deze variant voor het grootste deel in theater Gooiland plaats moet vinden omdat de technische faciliteiten voor de grotere voorstellingen in de andere theaterlocaties van Hilversum ontbreken. Bovendien is de stoelcapaciteit te beperkt op de andere locaties te beperkt.

Onderzoek

De gemeente heeft mij, de heer Sloesen, als onafhankelijke man uit de dagelijkse theaterpraktijk, gevraagd een advies uit te brengen over de inhoud en vormgeving van een mogelijk nieuwe theaterprogrammering in de Stad Hilversum, rekening houdende met de beleidskaders en -uitgangspunten zoals eerder vastgelegd. Op dit moment ben ik werkzaam als directeur van het Cultuurcluster Roosendaal en daarvoor o.a. Hoofd Cultuur bij de provincie Noord Brabant.

De verstrekte opdracht is als volgt uitgewerkt:

Na een beknopte analyse van de beleidskaders en - uitgangspunten en van de omgeving waarin de theaterfunctie binnen Hilversum opereert, zijn er gesprekken gevoerd met allerlei stakeholders uit Hilversum. Zo zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van

- Theater Gooiland,
- De Bibliotheek,
- De Vorstin,
- De Fusie (amateurtheater),
- Filmtheater Hilversum,
- Iktoon festival (coördinator),
- Festival Wonderfeel en
- Hilversum Marketing.

Ook zijn er gesprekken gevoerd met de theaters in de regio zoals het

- Spant in Bussum,
- Singer in Laren en
- De Speeldoos in Baarn.

Tot slot zijn er gesprekken gevoerd met de grote landelijke theater impresariaten zoals:

- Senf,
- De Graaf Cornelissen,
- George Visser en
- Tripple T.

Vervolgens is er gekeken naar de structuur en afspraken waarbinnen de theaterfunctie in Hilversum is belegd en nagedacht over de vraag of de huidige constructie voldoende toekomstbestendig is en of er alternatieve vormen voor uitvoering mogelijk, c.q. gewenst zijn. Op basis van deze bevindingen is een aantal aanbevelingen gedaan met betrekking tot de vormgeving van de theaterfunctie binnen Hilversum in de toekomst.

Omdat de theaterfunctie in de afgelopen jaren binnen een samenwerking tussen een publieke en een private partij tot stand kwam, is er, anders dan wanneer er sprake zou zijn van een “reguliere subsidierelatie”, geen onderzoek gedaan naar de bedrijfsvoering van Theater Gooiland en anderen.

Er is bij de beoordeling van de uitvoering van de gemeentelijke opdracht gebruikgemaakt van benchmarkgegevens, bijvoorbeeld van informatie uit het zogenoemde ‘Theater Analyse Systeem’ (TAS) van de Vereniging Schouwburg- en Concertgebouw- directies (VSCD).

Doel

Het opstellen van een prototype/nieuwe organisatievorm ten behoeve van theaterprogrammering in Hilversum, dat een seizoen kan draaien (programmering seizoen 2021/2022), waarna het model geëvalueerd/bijgesteld kan worden. In de opzet zijn taken en verantwoordelijkheden duidelijk belegd bij een of meer culturele organisaties in Hilversum of een onafhankelijke stichting of een andere organisatievorm.

III. Wat er aan vooraf ging

Adviezen Cultuurraad en aanbevelingen BMC rapport

24 januari 2019: Advies Cultuurraad Hilversum over aanvraag Theater Gooiland (seizoen 2019/20)

De Cultuurraad is kritisch over de aanvraag van Theater Gooiland . In vergelijking met de voorafgaande aanvragen is er weliswaar sprake van een meer maatschappelijke benadering van de programmering en wordt het bereiken van doelgroepen meer omschreven. Maar de aanvraag wordt nog steeds gezien als te veel exploitatie gericht, waarin het dekken van financiële risico 's meer in beeld is dan een inhoudelijke programmering. Ook is er twijfel over de benodigde professionaliteit om de theaterfunctie naar de gewenste ontwikkeling te brengen. Daarnaast is er geen vergelijking tussen de kosten voor de programmering waarvoor subsidie wordt gevraagd en de programmering waarvoor Gooiland zelf de kosten draagt. De Cultuurraad constateert overeenkomstig de uitkomst van het rapport van BMC (2017) dat voor een volwaardige programmering een aanzienlijk hogere gemeentelijke subsidie beschikbaar moet zijn. Indien dit niet het geval is adviseert de Cultuurraad het volgende:

Ten behoeve van de continuïteit in de programmering van theater in Hilversum adviseert de Cultuurraad om Theater Gooiland voor het seizoen 2019-2020 een subsidie toe te kennen voor het realiseren van een theaterprogrammering passend bij een overgangsjaar, inclusief een budget voor publiciteit.

Hierdoor kan de gemeente het seizoen 2019-2020 als overgangsjaar benutten om overeenkomstig de suggestie uit het rapport van BMC de overige mogelijkheden en alternatieven te verkennen om een theaterprogrammering in Hilversum te realiseren, bijvoorbeeld door het oprichten van een onafhankelijke stichting in samenwerking met culturele partijen in de stad, al dan niet in combinatie met een professionele partij van buiten Hilversum om een programmering te realiseren.

BMC Advies (2017)

In het rapport over een theaterfunctie in Hilversum, dat eind 2017 is uitgevoerd door BMC, werd geconcludeerd:

“Als de gemeente Hilversum ervoor kiest om een professionele theaterfunctie onderdeel te laten zijn van de culturele (basis)infrastructuur, hiervoor een substantieel budget dient te worden vrijgemaakt, aanzienlijk hoger dan het bedrag dat voor de periode 2016-2018 als ‘pilot’ door de gemeente aan Gooiland beschikbaar is gesteld.

Indien de gemeente er niet voor kiest om een professionele theaterfunctie onderdeel te laten zijn van de culturele (basis)infrastructuur (en dus ook niet bereid en/of in staat is om hiervoor een substantieel subsidiebudget vrij te maken), dan adviseren wij de huidige constructie met Gooiland na 2018 niet meer voort te zetten.

Wij menen dat het effectiever is om het thans beschikbare budget in te zetten voor incidentele projecten op het gebied van podiumkunsten. Uiteraard kan daarbij ook gebruik worden gemaakt van de faciliteiten binnen Gooiland. Gooiland verhuurt dan theaterfaciliteiten aan de (nieuwe) stichting (of eventueel rechtstreeks aan de amateurverenigingen). Een deel van het subsidie kan worden gebruikt om de kosten van het gebruik van de theaterfaciliteiten van Gooiland af te dekken.”

Vervolg:

Een onderzoek naar een nieuwe organisatievorm t.b.v. theaterprogrammering in Hilversum.

De gemeente besloot het initiatief te nemen om de nieuwe mogelijkheden voor het realiseren van een theaterprogrammering in Hilversum te verkennen. Bij deze verkenning Gooiland als theater/*locatie* te betrekken. Inzet van het onderzoek was om voor de organisatie van de theaterprogrammering in Hilversum tot een nieuwe vorm te komen, waarbij een stichting met een brede afspiegeling van (theater)betrokkenen in het bestuur de voorkeur verdient. Naast Theater Gooiland werden hierbij culturele instellingen in Hilversum, het amateurtheaterveld en de regiotheaters betrokken, alsmede Hilversum Marketing (i.v.m. gezamenlijke promotie/kaartverkoop).

IV. Subsidiering van podia

In dit hoofdstuk wordt een beknopte inkijk gegeven in hoe de theaterwereld werkt.

Van de externe inkomsten van theater- en muziekpodia vormt de bekostiging door de overheid verreweg de belangrijkste bron. Het Rijk subsidieert de gezelschappen, gemeenten subsidiëren de podia: zo is het in de jaren tachtig in het huidige subsidiebestel vastgelegd. Tot de tweede wereldoorlog werden slechts enkele podia door gemeenten gesubsidieerd en geëxploiteerd. Na 1945 begonnen gemeenten podia te helpen met de kapitaalslasten en exploitatie. Als inkomstenbron genoten de gemeenten vermakelijkheidsbelasting, die over de recettes van theaters, kermissen en circussen werd geheven.

De vermakelijkheidsbelasting is inmiddels afgeschaft, en de gemeentelijke bijdrage is vandaag de dag dermate omvangrijk, dat het systeem in grote mate op subsidie-inkomsten is gericht en de meeste podia, niet zonder overheidssteun zouden kunnen.

Wat is de reden dat podia worden gesubsidieerd? Iedereen raakt wel eens verzeild in deze discussie en in menige gemeenteraad zegt wel eens iemand: “uit eten gaan en discotheekbezoek worden toch ook niet gesubsidieerd? Waarom dan wel theaters en dat poppodium?

Voor het verstrekken van subsidie ten behoeve van podiumkunsten – waaronder de podia- worden in de regel de volgende argumenten genoemd:

- Podia en podiumkunsten als merit goods;
- Externe effecten van podia
- Podia als aanjager van de lokale economie
- Behoud cultureel erfgoed
- Publiek of collectief goed
- Stimulans voor toerisme of citymarketing
- Sociaal-culturele functie

Een paar argumenten, die misschien niet meteen duidelijk zijn, werk ik hier voor u uit:

- Podia en podiumkunsten als merit goods;

Podia en podiumkunsten worden vaak omschreven als merit goods, ofwel bemoeigoederen. Dit zijn goederen waarvan de overheid de consumptie via accijnzen wil ontmoedigen (benzine, tabak) of goederen waarvan consumptie volgens haar moet worden bevorderd (cultuur, onderwijs) en die ze daarom subsidieert.

- Externe effecten van podia

Externe effecten zijn neveneffecten die buiten het prijs- en marktmechanisme vallen en als gevolg hiervan niet in de prijs van het eindproduct zijn verrekend. Men onderscheidt

negatieve en positieve externe effecten. Negatieve effecten zijn bijvoorbeeld milieuproblemen, geluidsoverlast en veiligheidsproblemen.

Bij poppodia wogen in de jaren zeventig en tachtig de negatieve effecten van geluidsoverlast zwaar; als gevolg van de veranderde wetgeving begin jaren negentig zijn pop- en andere podia inmiddels geluidsdicht.

Bij theaters is er al langer een overwegend positief extern effect, namelijk een vergroting van de lokale en nationale trots en van een algemeen gevoel van welzijn. (Podium)kunst draagt bij aan een positieve houding van mensen, ook bij degene die niet zelf kunst consumeren. In veel plaatsen gaat slechts de helft van de bevolking naar de schouwburg of het muziekpodium; een nog kleiner deel van de bevolking bezoekt de wedstrijden van de lokale voetbalvereniging. Hoeveel Amsterdammers zullen *De Nachtwacht* hebben gezien? Toch is men trots op de schouwburg, voetbalvereniging en het Rijksmuseum, kortom op de eigen omgeving.

Een ander positief effect van een podium is de impuls die ervan uitgaat naar de lokale amateurkunst. In een fraai theater willen beoefenaars graag optreden, waarmee het aantal amateurproducties en muziekproducties toeneemt.

Conclusie van dit hoofdstuk:

Het verstrekken van subsidie aan een podium in de stad heeft vele positieve effecten op een stad en haar inwoners. Het draagt zeker bij aan een goed leefklimaat. Subsidieverstrekking is echter een politieke keus.

V. Inzicht in de financiële theater afspraken

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke financiële afspraken er in de sector gemaakt worden.

Wat is de positie van een podium op de inkoopmarkt van voorstellingen? Deze hangt sterk af van hoe het zijn functie binnen de podiumkunsten ziet. Producenten, gezelschappen, orkesten, bands, ensembles, boekingskantoren en impresario's hebben in de regel podia nodig voor voorstellingen en concerten. Omgekeerd hebben podia voorstellingen en concerten nodig om te presenteren. Omdat het een kleine markt betreft moeten aanbieder en vrager in de regel rekening houden met elkaar. Bij sommigen leidt dit tot de opvatting dat het presenteren van voorstellingen of concerten een gezamenlijke activiteit is van aanbieder en podium: "Samen in het belang van de podiumkunsten." Maar in economisch opzicht vertroebelt een dergelijke opvatting de verhoudingen. De onderhandelingspositie van een aanbieder wordt namelijk als vanzelf sterker door, en die van de vrager zwakker.

Uitgangspunten van podia als inkopers van podiumkunsten

In de wereld van toneel, muziek, dans wordt verschillend gedacht over de functie van podia en de daarmee samenhangende programmering. Grofweg zijn er 3 soorten podia die wel programmeringen te onderscheiden:

1. Aanbodgericht: het betreft hier podia die programmeren op basis van het aanbod. Van bepaalde genres brengen ze kwalitatief hoogstaande voorstellingen, om daarmee interessant overzicht van de desbetreffende "takken van sport" te bieden. Het zijn vaak podia met een hoog ambitieniveau.
2. Vraaggericht: vraaggerichte podia zien zichzelf als makelaar of als doorgeefluik zonder een eigen positie in te nemen. Zij programmeren niet op basis van een artistieke taakstelling of ambitie, maar om in de behoefte van het publiek te voorzien. Deze podia kunnen vaak scherp onderhandelen, want ze zetten hun (verwachte) recette af tegen de inkoopprijzen, zonder een bijkomende innerlijke noodzaak bepaalde voorstellingen of concerten te moeten presenteren. Het betreft hier in de regel risicoloos amusement.
3. Een combinatie van beide: een tussenpositie wordt ingenomen door podia met een artistieke visie en ambitie, maar die door beperkingen qua budget of verzorging gebied ertoe gedwongen worden, een combinatie te zijn van de twee bovenstaande.

Deze uitgangspunten bepalen het gedrag van podia als inkoper op de markt van de podiumkunsten.

Inkooptypologie: uitkoop, partage, verhuur

De inkoop van voorstellingen kent grofweg 3 varianten:

1. **Uitkoop:** bij uitkoop betaalt het podium de producent, band, het gezelschap, ensemble of orkest een vast bedrag en krijgt zelf de volledige publieksinkomsten (recette). Is de recette hoger dan de uitkoopsom, is het verschil voor het podium, is de recette lager dan de uitkoopsom, komt het te kort voor het podium. Het podium draagt bij uitkoop het volledige bedrijfsrisico: de bespeler is verzekerd van zijn inkomsten. Klassieke concerten worden vaak op basis van uitkoop ingekocht. Het orkest of ensemble ontvangt een vast bedrag, onafhankelijk van het aantal bezoeker.
2. **Partage:** bij partage is het risico verdeeld. Daarbij wordt afgesproken dat de recette volgens een bepaalde sleutel wordt verdeeld. Dat is middelgrote zalen bijvoorbeeld 80% voor het gezelschap, orkest of band en 20% voor het podium, maar ook andere verdelingen als 90/10 komen voor. Allerlei tussenvormen bestaan ook, zoals een vaste vergoeding voor de bespeler (garantie) met daarboven een deel van de recette. Veel amusementsvoorstellingen worden op basis van partage met garantie ingekocht, bijvoorbeeld partage 80/20 met een garantie van € 3.500. Dit betekent dat de bespeler 80 % van de recette ontvangt met een minimum van € 3.500. Deze laatste vorm komt het meeste voor in theaterland.
3. **Verhuur:** bij verhuur ligt de verhouding precies omgekeerd. In dat geval ontvangt het podium een vaste vergoeding (huur) van het theater – of muziekgroep en krijgt de theater- of muziekgroep of promotor van de popgroep de volledige recette en draagt het gehele risico (zowel positief of negatief) van de voorstelling of het concert. Deze vorm komt maar sporadisch voor.

Conclusie van dit hoofdstuk:

Op basis van bovenstaande moet geconcludeerd worden dat in Hilversum een vraaggericht podium met vooral partage voorstellingen met garantie een mogelijkheid kan zijn.

VI. Mogelijke varianten

Het doel van de theaterverkenning

Het opstellen van een prototype/nieuwe organisatievorm ten behoeve van theaterprogrammering in Hilversum, dat een seizoen kan draaien (programmering seizoen 2021/2022), waarna het model geëvalueerd/bijgesteld kan worden. In de opzet zijn taken en verantwoordelijkheden duidelijk belegd bij een of meer culturele organisaties in Hilversum of een onafhankelijke stichting of een andere organisatievorm.

Randvoorwaarden verkenning

Er zijn binnen deze verkenning op verzoek van het College van Burgemeester en Wethouders een financiële randvoorwaarden meegegeven, namelijk onderzoek een variant op basis van maximaal € 80.000 en ontwikkel een basisvariant die inzicht geeft in welke gelden er dan nodig zijn.

Variant 1: Bevindingen en aanbevelingen bij de variant van € 80.000

Theater: meerdere zalen en foyers

In veel gemeenten is er een theater voorhanden dat meerdere zalen en foyers heeft om een programmering in de stad op te zetten. In Hilversum is er weliswaar Theater Gooiland, maar door haar functie van congrescentrum-hotel en verouderde infrastructuur kan hier niet gesproken worden van een modern gefaciliteerd theater. Als je echter de stad als speelveld ziet, blijken er vele mogelijkheden te zijn om een volwaardige theaterprogrammering in Hilversum op te zetten.

Volwaardige theaterprogrammering: meerdere locaties

Belangrijk is om daarbij niet de zaal als uitgangspunt te nemen, maar de *theaterproductie*. Zo is het mogelijk om in meerdere plaatsen een voorstelling tot haar recht te laten komen, zodat het publiek optimaal kan gaan genieten. Voorstellingen blijven mogelijk in Theater Gooiland, maar ook in de Vorstin en particuliere theaters als Sandbergen en kleine podia zoals bijvoorbeeld @allArt. Afhankelijk van de ontwikkeling rondom de bibliotheek is het ook mogelijk om daar voorstellingen te programmeren (multifunctionele zaal).

Een nieuw theatermodel omarmd

Alle gesproken partners zijn het er over eens dat er een theaterfunctie, hoe bescheiden ook, mogelijk moet zijn in Hilversum. Het besproken model is door allemaal omarmd. Theater Gooiland heeft echter wel kanttekeningen gemaakt. Allemaal zien ze ook als winst de samenwerking op cultuurgebied, allereerst in de gemeente zelf en mogelijk ook snel daarbuiten.

Kleine zalen als kraamkamer van talent

Duidelijk gebleken is, dat de in de nabije omgeving gelegen theaters, naast Theater Gooiland, een volwaardige grote-zalen programmering hebben. Alle partijen onderschrijven de constatering dat programmering voor kleine zalen, waar jonge artiesten, of artiesten die een nieuwe weg in slaan, kunnen groeien ontbreekt in de hele regio. Juist hier zou Hilversum in de grote mogelijkheid van kleine zalen heel goed in kunnen voorzien. Het is zelfs een niche markt die ook bezoekers uit de regio kan gaan aantrekken. Hilversum als kraamkamer van talent in de regio.

Subsidie ten behoeve van in dit profiel passende genres

Op deze kraamkamer is verder ingezoomd. Uit onderstaande **genre tabel** van de vereniging voor schouwburgen en concertzalen (VSCD) blijkt welke voorstellingen er in de toekomst van gemeenschapsgeld geprogrammeerd kunnen worden en welke niet. Dat laat onverlet dat Theater Gooiland met al haar goede contacten nog steeds grote zaal voorstellingen kan verzorgen, maar wel voor eigen risico.

Genre	Hilversum	Gooiland	In de regio
Toneel	X	X	
Klassieke muziek	X		
Dans en beweging			X
Populaire muziek (incl. wereldmuziek)	X	X	
Musical en operette			X
Opera en muziektheater			X
Cabaret en kleinkunst	X	X	
Overig professioneel (o.a. literair)	X		
Amateurvoorstelling	X	X	X

Opmerking: In bovenstaand gangbare model is een inschatting gemaakt van grotere aantallen voorstellingen volgens een bepaald genre. Het is niet uitgesloten dat er in de toekomst toch een musical in bijvoorbeeld Theater Gooiland geprogrammeerd zal worden. Echter door de technische benodigdheden en grote kosten die aan zo'n voorstelling verbonden zijn, is het aannemelijker dat deze in de regio te zien zullen zijn.

Programma en organisatievorm

Voorgesteld wordt om de programmering breed gedragen tot stand te laten brengen en niet door slechts één partij. Verbinding zorgt ervoor dat de schouders van meerdere partijen onder dit plan gaan en daarmee door hen commitment uitgesproken wordt om ook echt iets goeds weg te zetten. Bovendien wordt de verbinding met de stad en diverse doelgroepen versterkt.

Als organisatievorm wordt dan ook een onafhankelijke stichting voorgesteld, met een brede vertegenwoordiging in het bestuur. Dit is ook in relatie tot de wet Markt en Overheid een duidelijke keuze en de overheid organiseert de theaterfunctie hiermee op afstand krijgt een duidelijke opdracht gevende en controlerende rol.

Stichting Theater Hilversum (werktitel) met in het bestuur één vertegenwoordiger van:

1. Theater Gooiland,
2. De Bibliotheek,
3. De Vorstin
4. Een vertegenwoordiger vanuit de professionele kunsten,
5. Een inwoner/theaterbezoeker uit Hilversum,
6. Een representant amateurkunstenveld en
7. Een vertegenwoordiger van Festival/evenement

Het bestuur wordt professioneel bijgestaan door een parttime programmeur (ZZP) tevens marketeer die niet alleen de concept-programmering maakt en voorlegt aan het bestuur, maar ook aanspreekpunt voor de impresariaten is, zorgt dat de technische faciliteiten geregeld worden en op de dag zelf gastheer – vrouw is voor de gezelschappen en na afloop de afrekening opstelt en zorgt dat de factuur betaald wordt. Als marketeer heeft deze persoon (of personen) de opdracht om te zorgen dat elke stoel gevuld raakt. Immers de duurste stoel in het theater is een lege stoel.

In het plan wordt voorgesteld om met een vaste techniekleverancier te gaan werken. In de theaterwereld geldt de regel dat als het gezelschap met één technicus komt, het theater er ook één moet leveren. Door dit voor het eerste jaar aan te besteden aan één en dezelfde persoon of organisatie, ontstaat er een lerend effect en worden toekomstige problemen vermeden.

Tot slot wordt voorgesteld om nauw samen te werken met Hilversum Marketing inzake marketing en pr. Onderzocht kan worden of zij ook de kaartverkoop kunnen gaan verzorgen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de theaters uit de omliggende steden (Baarn, Laren, Bussum) met het idee spelen om samen een verkoopsite op te zetten voor gezamenlijke promotie en kaartverkoop. Het verzoek aan Hilversum Marketing zal zijn deze mogelijkheid te verkennen en hierin het voortouw te nemen.

Financiën

Als randvoorwaarde voor het onderzoek is meegegeven dat er maximaal € 80.000 beschikbaar is voor voorstellingen vanuit cultuurbudget. Uit onderzoek is gebleken dat het mogelijk is om daar het eerste jaar 20 voorstellingen voor te programmeren. In jaar twee mogelijk 25 om zo uit te groeien naar 30-35 voorstellingen. De groei zit in het feit dat mensen eerst de weg naar het theater weer moeten weten te vinden. Als die gevonden is, zal groei weer mogelijk zijn. Impresariaten, veel meer dan die nu actief zijn in Hilversum willen graag de oude tijd van 'theater Achterom' weer doen herleven en staan in de startblokken. Verderop in deze verkenning onder financiële onderbouwing staat een en ander verder uitgewerkt.

- **Conclusie van de variant €80K**
- Deze nieuw opgezette theaterprogrammering versterkt de Hilversumse propositie, in samenhang met andere in te zetten middelen.
- Deze nieuw opgezette theaterprogrammering zorgt voor verbinding in de stad en tussen de organisaties en is écht anders dan in het verleden. De huidige theaterprogrammering in Gooiland kan blijven bestaan, mits zij dat wensen.
- Deze nieuwe opgezette theaterprogrammering leidt tot een unieke versterking in de regio, namelijk die van kraamkamer van talent. Een functie die op deze schaal in de regio afwezig is.
- Door de komst van de stichting, programmeur, marketeer en technicus zal ook de amateursector versterkt worden. Ook zij kunnen natuurlijk gebruik maken van de opgedane expertise.
- De theaterfunctie blijft behouden, zij het op bescheiden schaal.
- De nieuwe opzet is een uitwerking van eerder gegeven adviezen van zowel de Cultuurraad Hilversum als van het BMC rapport.
- In deze opzet is er vrij risicoloos model ontwikkeld (vanwege uitkoop geen verrassingen/risico's).

Variant 2: Bevindingen en aanbevelingen bij de minimale basisvariant (150K)

Veel van de opgedane inzichten uit de gevoerde gespreken het onderzoek gelden ook voor variant 2. Wat afwijkt is hieronder beschreven:

Basis theaterprogrammering:

In deze variant is meegenomen dat alle professionele theatervoorstellingen gespeeld zullen worden in Theater Gooiland. Dat is duidelijk voor de gasten, zij hebben een zaal waar grote voorstellingen kunnen worden geprogrammeerd. Wel blijft het feit dat de infrastructuur verouderd blijft. Zoals ik het inschat, is van de ruim 2000 voorstellingen die er jaarlijks op de markt te verkrijgen zijn, voldoende mogelijk om te programmeren in Theater Gooiland, met inachtneming van de harde voorwaarden namelijk: vraaggericht programmeren en altijd binnen partage en/of garantie afspraken. Daarmee is het financiële risico weliswaar groter dan in de 80K, maar te beheersen. In deze variant is geen sprake van een volwaardige programmering. Daartoe moeten meer voorstellingen (minimale norm bij de vereniging voor schouwburg en concertzaal directies is 40) en van een grotere verscheidenheid gegeven kunnen worden. Dat is in deze variant (nog) niet mogelijk. Uiteraard kan het daar wel naar toe uitgroeien.

Kraamkamer van talent

In deze variant is voorzien van 20 kleine zaal voorstellingen en 15 grote zaal voorstellingen. Dat betekent dat de kraamkamerfunctie alsnog gestalte kan krijgen. Deze kunnen ook in de grote zaal geprogrammeerd worden. Om het intiem te maken, kan bijvoorbeeld alleen in de benedenzaal gespeeld worden, of juist een publiek op het podium situatie. Mocht een 'kraamkamer' artiest ineens erg goed verkopen, is het aantal te verkopen zitplaatsen gemakkelijk te verruimen.

Subsidie ten behoeve van in dit profiel passende genres

Uit onderstaande **genre tabel** van de vereniging voor schouwburgen en concertzalen (VSCD) blijkt welke voorstellingen er in de toekomst van gemeenschapsgeld geprogrammeerd kunnen worden wanneer er meer geld beschikbaar is en welke niet. Dat laat onverlet dat Theater Gooiland met al haar goede contacten nog steeds grote zaal voorstellingen kan verzorgen, maar wel voor eigen risico.

Genre	Hilversum	Gooiland	In de regio
Toneel	X	X	
Klassieke muziek	X	X	
Dans en beweging		X	X
Populaire muziek (incl. wereldmuziek)	X	X	
Musical en operette			X
Opera en muziektheater			X
Cabaret en kleinkunst	X	X	

Overig professioneel (o.a. literair)	X	X	
Amateurvoorstelling	X	X	

Opmerking: In bovenstaand gangbare model is een inschatting gemaakt van grotere aantallen voorstellingen volgens een bepaald genre. Het is niet uitgesloten dat er in de toekomst toch een musical in bijvoorbeeld Theater Gooiland geprogrammeerd zal worden. Echter door de technische benodigdheden en grote kosten die aan zo'n voorstelling verbonden zijn, is het aannemelijker dat deze in de regio te zien zullen zijn. De met rood aangekruiste velden komen er in deze variant bij.

Programma en organisatievorm

Ook hier wordt voorgesteld om de programmering breed gedragen tot stand te laten brengen en niet door slechts één partij. Verbinding zorgt ervoor dat de schouders van meerdere partijen onder dit plan gaan en daarmee door hen commitment uitgesproken wordt om ook echt iets goeds weg te zetten. Bovendien wordt de verbinding met de stad en diverse doelgroepen versterkt.

Als organisatievorm wordt dan ook een onafhankelijke stichting voorgesteld, met een brede vertegenwoordiging in het bestuur. Dit is ook in relatie tot de wet Markt en Overheid een duidelijke keuze en de overheid organiseert de theaterfunctie hiermee op afstand krijgt een duidelijke opdracht gevende en controlerende rol.

Het bestuur wordt professioneel bijgestaan door een parttime programmeur (ZZP) tevens marketeer die niet alleen de concept-programmering maakt en voorlegt aan het bestuur, maar ook aanspreekpunt voor de impresariaten is, zorgt dat de technische faciliteiten geregeld worden en op de dag zelf gastheer – vrouw is voor de gezelschappen en na afloop de afrekening opstelt en zorgt dat de factuur betaald wordt. Als marketeer heeft deze persoon (of personen) de opdracht om te zorgen dat elke stoel gevuld raakt. Immers de duurste stoel in het theater is een lege stoel.

In het plan wordt voorgesteld om met een vaste techniekleverancier te gaan werken. In de theaterwereld geldt de regel dat als het gezelschap met één technicus komt, het theater er ook één moet leveren. Door dit voor het eerste jaar aan te besteden aan één en dezelfde persoon of organisatie, ontstaat er een lerend effect en worden toekomstige problemen vermeden.

Tot slot wordt voorgesteld om nauw samen te werken met Hilversum Marketing inzake marketing en pr. Onderzocht kan worden of zij ook de kaartverkoop kunnen gaan verzorgen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de theaters uit de omliggende steden (Baarn, Laren, Bussum) met het idee spelen om samen een verkoopsite op te zetten voor gezamenlijke promotie en kaartverkoop. Het verzoek aan Hilversum Marketing zal zijn deze mogelijkheid te verkennen en hierin het voortouw te nemen.

Financiën

Uit onderzoek is gebleken dat er voor een minimale basisvariant tenminste € 150.000 benodigd is voor voorstellingen vanuit cultuurbudget. Het is dan mogelijk om daar 20 kleine zaal en 15 grote zaal voorstellingen voor te programmeren. Deze zullen dan vooral te zien moeten zijn in Theater Gooiland, omdat op andere theaterlocaties in de stad de theaterfaciliteiten voor de grotere voorstellingen ontbreken en de stoelcapaciteit te beperkt.

Randvoorwaarden om een en ander succesvol te laten functioneren

- Nieuwe Stichting
- Deelname door Gooiland in nieuwe rol
- Veilige afspraken voor 3 jaar en het instellen van de mogelijkheid tot het vormen van een bedrijfsvoering fonds
- Afstemming met regiotheaters
- Theatertechniek bij 1 partij onderbrengen
- Onderzoek en notitie voor partijen vastleggen

- **Conclusie van de variant €150 K**
- Deze nieuw opgezette theaterprogrammering versterkt de Hilversumse propositie, in samenhang met andere in te zetten middelen.
- Deze nieuwe opgezette theaterprogrammering leidt nog steeds tot een unieke versterking in de regio, namelijk die van kraamkamer van talent. Een functie die op deze schaal in de regio afwezig is.
- Door de komst van de stichting, programmeur, marketeer en technicus zal ook de amateursector versterkt worden. Ook zij kunnen natuurlijk gebruik maken van de opgedane expertise.
- De theaterfunctie blijft behouden.
- Het historische theater midden in de stad behoudt haar functie en kan, zeker bij een meerjarig perspectief bijdragen aan de eerder genoemde functies die een podium voor de stad heeft. In voorgestelde optie is dit zeker mogelijk.
- Theater Gooiland beschikt over een verouderde theater infrastructuur. Dat maakt dat dat bij het programmeren rekening gehouden moet worden. Je kan de technische faciliteiten zien als die van een vlakke vloer theater. Ook daar is voldoende populair aanbod in te programmeren.
- Het financiële risico is veel groter dan in de 80K variant en doordat er geen bedrijfsvoering fonds is waarbinnen financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden, kwetsbaar.
- Er zal vraaggericht en vooral op partage geprogrammeerd moeten worden om het risico in te dammen.

Variant 3

Uiteraard kan ook de vraag de vraag gesteld worden, wat als het College geen gelden beschikbaar stelt?

Als dit besluit genomen wordt, zal er vast nog wel eens een verhuring aan een theatergezelschap in Theater Gooiland zijn. De inwoners van Hilversum zullen echter voor het culturele aanbod aangewezen zijn op de regiotheaters. Deze staan klaar om de gasten uit Hilversum op te vangen. Voor Hilversum betekent deze vershraling van het cultuuraanbod ook dat op termijn steeds meer amateurgezelschappen naar de regio zullen uitwijken, omdat daar enerzijds een moderne infrastructuur is, maar anderzijds de culturele theaterbezoeker uit Hilversum makkelijk te vinden is. Ook de eerder genoemde redenen om juist wel subsidie uit te trekken als:

- Podia en podiumkunsten als merit goods;
- Externe effecten van podia
- Podia als aanjager van de lokale economie
- Behoud cultureel erfgoed
- Publiek of collectief goed
- Stimulans voor toerisme of citymarketing
- Sociaal-culturele functie

zullen bij het niet meer verstrekken van subsidiegelden wegvallen als rol voor de stad Hilversum.

Slotopmerking:

Deze verkenning is met de meeste zorg opgesteld en op basis van gesprekken, raadpleging van onderzoeken, de TAS en eigen expertise. Toch kan het zijn dat er een omissie opgetreden is. Als dat zo is, verneem ik dat graag. De voorliggende gegevens geven een indicatie waarop het bestuur van Hilversum een keuze kan maken, om samen met partijen een definitief ondernemingsplan te ontwikkelen. Zo moet deze verkenning ook gelezen worden. Na besluitvorming dient een definitief ondernemingsplan opgesteld te worden, binnen de kaders van deze notitie. Dhr. Sloesen kan niet aansprakelijk gesteld worden voor eventuele fouten. Er kan geen enkel recht aan de verkenning worden ontleend worden, ondanks het feit dat ze zeer zorgvuldig opgesteld is.

